

SØRVESTEN

Medlemsblad for Norges Handikapforbund Sørvest, Rogaland og Hordaland

0215 12 . årgang

Foto: Bent Inge Ask

ANSVARLIG UTGIVER:

Norges Handikapforbund Sørvest
Østre Nesttunvei 20, 5221 Nesttun
Postboks 93, Nesttun, 5852 Bergen
Tlf: 950 26 526
E-post: nhf.soervest@nhf.no

ANSVARLIG REDAKTØR

Kjell Inge Bringedal

REDAKTØR

Rolf Østbø

REDAKSJON:

Egil Hope
Alf -Are Skog

UTGIVELSER:

Bladet kommer ut 4 ganger i året

ANNONSER:

Annonseksulentene

LAYOUT:

Cathrines cmykeri
chfuglei@gmail.com

TRYKK:

Kai Hansen Trykkeri AS,
Stavanger

OPPLAG:

2 800

Politikere i budrunde

TEKST: ROLF ØSTBØ

Etter at partiene har gjennomført sine landsmøter er det klart at det er flertall på Stortinget for å hente 10 000 syriske flyktninger til Norge! Det er en viktig diskusjon om humanitært ansvar og moralske forpliktelser. Til tross for dette synes Sørvesten det er urovekkende å se partiene opptre som det er en budrunde de er deltakere i!

Det å redde mennesker fra drukningsdøden noen meter fra strendene i Italia er selvsagt ingen langsiktig løsning på flyktningeproblemene. Men i flere land, også her hjemme, ser vi på den ene side vilje til å redde mennesker fra den ytterste nød, målt mot en bekymring for å bli «oversvømt» av flyktninger. Derfor er det viktig å ikke la seg forlede av «stor stemning og høye bud»!

Regjeringens holdning var først og fremst å tømme flyktningemottakene før vi eventuelt kunne tenke på å ta imot flere. Men etterhvert som meldingene om kullseilte båter og massedød i Middelhavet ble kjent, endret i alle fall Høyre holdning. For det gjør noe med de fleste mennesker å se foreldre og barn som drukner i hundrevis, på vei til et Europa som har overlatt ansvaret til dysfunksjonelle stater som Hellas (økonomisk) og Italia (politisk). Spesielt Italia har gjort en stor innsats, men dessverre har landet fått liten støtte utenfra, fordi EU har prioritert økonomi og planlegging i så stor grad at det har gått utover redningsarbeidet.

Rolf Østbø
rolf.ostbo4@gmail.com

FRA REDAKTØREN

Det er selvsagt umulig for oss å skjønne hvordan flyktningene har det. Men én ting synes klart; intet er sterkere enn tilhørighet!

Den svenske forfatteren og journalisten Mustafa Can, har sammen med fotografen Magnus Hjalmarson Neideman, klart å skildre det ubegripelige i gleden over å kunne vende hjem til en ruin i den syriske byen Kobane ved grensen til Tyrkia. «Seks mennesker presser seg sammen på fire madrasser, mellom utbombede vegger og tak som kan rase sammen hvert øyeblikk. Temperaturen om natten kryper ned i to grader og svære, hvesende ruin-rotter med nakne haler er ubehagelig nærgående».

Mustafa Can siterer på denne bakgrunnen sin landsmann, forfatteren Stig Dagerman, med følgende setning: *Hvis en liten bit er igjen til et nytt liv, er det nok, for den som har mistet alt.*

Målt mot lidelsene det syriske folk utholder, er det nesten skamløst å snakke om hjemlige trivialiteter. Jeg er likevel usikker på om kommunestyrene klarer å samarbeide på tvers av partigrensene når syriske flyktninger skal prioriteres på allerede stramme budsjetter? Det er det denne saken til syvende og sist dreier seg om. Det er i alle fall godt å vite at i stor-tingsflertallets forslag også ligger at en skal tredoble hjelpen som skal gis til mennesker i flyktningeleire og i nærområder!

INNHold

Mor ble uføretrygdet	3	NHFU på offensiven.....	14	En tiger på tanken?	22-23
Nå var det min tur.....	4-5	ÅRSMØTET	16	Fattigkassen i Stavanger.....	30
Hordamuseet.....	6	Er du normal?.....	17		
Er det plass til alle?.....	12-13	Ungdom søkes.....	20		

Mor ble uføretrygdet

De er mødre, fedre, besteforeldre, onkler og tanter, barn og barnebarn. De er aktive samfunnsdeltakere, de er samlingspunkter både innad i familier og i lokalsamfunn. De er deltakere i frivillige organisasjoner. De er uføretrygdede.

TEKST: ANDREAS HAGA RAAVAND
LARS HAGA RAAVAND

Uføretrygdede er ikke parasitter som snylter på de av oss som er så heldige at vi kan jobbe. De er mennesker som hver dag kjenner på kostnadene ved ikke å ta del i arbeidslivet, både økonomisk og sosialt. De har en tendens til å svare unnvikende og lite stolt når man spør dem om hva de gjør. Fordi de fleste av oss legger mye av vår identitet i hva vi jobber som, er det lite stas å fortelle at man ikke har noe yrke, at man mangler denne viktige og meningsskapende arenaen i sitt liv.

Vi er alle i samme båt

Uføretrygdede er ikke mennesker som velger å «gå på trygd» fremfor å være i arbeidslivet. Uføretrygdede er ikke late. Uføretrygdede er uheldige. De vet mer enn de fleste om sykdom, hva det vil si å ha vondt, hva det vil si å være satt utenfor. Det er viktig å minne om at det ikke er noe «dem» og «oss». Vi er alle i samme båt, for det kan brått bli deg, det kan brått bli meg.

Det ble mamma. Hun er uføretrygdet, og hun lider hver dag av å stå utenfor. Hun skulle så gjerne, men kroppen krangler. Hun sliter med revmatisme. Det er en kronisk sykdom, sykdommen og smertene er der hele tiden. Da blir det vanskelig å arbeide, uansett hva slags kompetanse man måtte ha. Helsen blir ikke bedre. Smertene forsvinner ikke. Likevel graver hun seg ikke ned. Så lenge det er liv er det håp.

Godt nytt år?

En dag blir det kanskje mulig å komme seg tilbake til arbeidslivet. Men i mellomtiden skal livet her og nå også leves, regninger betales. Det tærer på. Det er en langvarig og tung kamp hvor ingen berømmer innsatsen til den kjempende. Den uføretrygdede kjemper alene. Og tiden går.

«Godt nytt år», sier vi. Selv om de økonomiske utsiktene for Norge ikke er like gode som normalt, og folk flest ser ut til å måtte nøye seg med kun et par prosent i reallønns-

Andreas (til venstre) og Lars Haga Raavand. (Innfelt: Toril Haga.)

vekst, har vi det ganske godt. Men for en del uføretrygdede er det ikke godt nytt år. Det er år med enda dårligere økonomi. Takket være den nye uføreforamen som trådte i kraft fra nyttår.

Trygdereformen

Mamma har måttet si opp avisen og glemme alle planer om å gå på kino eller teater. Hver krone må snus, planen om innimellom å unne seg økologiske grønnsaker går i vasken. Ferien blir en tur til familie som kan by på gratis overnatting. Isolert sett er det bare små hverdagsligheter å gi avkall på, men summen av slike hverdagsligheter utgjør et liv.

Den nye trygdereformen gjør at omtrent 34 000 uføre vil tape mellom 3000 og 6000 kroner i året, eller omkring 500 kroner i måneden. Likevel er dette å regne som «omtrent det samme», ifølge en uttalelse arbeids- og sosialminister Robert Eriksson (Frp) kom med i VG.

Mamma er i denne gruppen. Mamma har omlag 200 000 kroner i gjeld. Hun har fått redusert sine månedlige utbetalinger fra 15 100 kroner til 14 200 kroner. Det tilsvarer et nominelt inntektsstap på 6 prosent. Med en forventet inflasjon på 2,5 prosent, svarer det til en nedgang i reell inntekt på 8,5 prosent.

Direkte usmakelig

Til samme avis uttalte Robert Eriksson at «jeg vil ha bedre sosialt sikkerhetsnett- et samfunn med mindre forskjeller». Det var fint sagt. Men la oss minne om at ministeren sitter i en regjering som går inn for å gi skattelette til de rikeste og samtidig altså tar fra noen av dem som allerede har minst. Regjeringen later ikke til å skjønne at margineffekten av noen hundrelapper fra eller til er mye større for dem som ikke har så mye. At Eriksson bagatelliserer det hele, er direkte usmakelig.

Når ministeren sier til VG at «Den enkelte må i større grad stille seg spørsmålet: Hva kan jeg bidra med selv, slik at jeg får den nødvendige kompetansen til å få fremtidens jobber?», må vi minne om at det for mange ikke er snakk om manglende kompetanse, men manglende helse. Som arbeids- og sosialminister burde han greie å uttrykke seg på en måte som gir tilkjenne et minimumsnivå av respekt for uføretrygdede.

Det er vanskelig ikke å tolke «de» som «de trygdede», og det å nyte som å få trygd. Slik setter ministeren likhetstegn mellom trygd og nytelse. Det er en retorikk som stinker. En retorikk som mistenkeliggjør alle trygdede.

NÅ VAR DET MIN TUR

I Marburg er det fullstendig normalt å ikke være helt normal. Å bevege seg rundt i denne byens gater, er en konstant påminnelse om livets sårbarhet.

TEKST: INGVAR AMBJØRNSEN

Min årsrytme er slik skrudd sammen at jeg hver vår setter meg på et tog til Marburg an der Lahn. Grunnen til at jeg foretar denne reisen en gang i året skal jeg ikke plage leseren med, den er uvesentlig for kommentaren. Ikke er det slik at man trenger en grunn til å avlegge Marburg et besøk heller.

For selv om byplanleggere fra helvete gikk til betongbaserte arkitektangrep her tidlig på søttitallet, er middelalderbyen ved Lahn fremdeles full av vakre bygninger og pittoreske smug og plasser. Selve Lahn-dalen er dessuten et av mine tyske favorittlandskap, og aller flottest nå når løvet spretter, og glentene leker i liene.

Marburg er en liten by, med knapt åtti tusen innbyggere. Samtidig er den en av landets største og viktigste universitetsbyer. Her forskes det innen en lang rekke fag, og i og rundt byen befinner det seg et stort antall sykehus og klinikker av alle tenkelige (og av og til nesten utenkelige) slag. Marburg er for eksempel de blindes by i Tyskland, med en rekke spesialtilbud og behandlingsmuligheter.

Her er også et stort utvalg rehab-klinikker med spesialkompetanse innenfor en rekke felt. Det samme gjelder forskning og behandling innenfor psykiatrien. Alt dette gjør noe med selve byens uttrykk, når man vet at halve sentrum, ikke huser mer enn omtrent forty tusen. I Marburg er det fullstendig normalt å ikke være helt normal.

Og det er det noe befriende med. Jeg tenker som så, at de unge kvinner og menn som tilbringer sine studieår her, får inn et slags ekstra «fag» i tillegg til det studiet de faktisk er påmeldt. De lærer - kanskje aldeles uten å tenke over det - å ferdes blant alle typer avvik fra det som betraktes som et slags «gjennomsnitt.»

I en tid der ikke engang en normal frisk kropp holder mål i forhold til de idealene mange forjevnes forsøker å leve opp

til, innbiller jeg meg at det kan ha en viss verdi. Bokstavelig å måtte rekke ut en hånd til andre som befinner seg i ekstremisituasjoner. Å bevege seg rundt i denne byens gater, er en konstant påminnelse om livets sårbarhet.

Om å være født inn i kropp som er nesten umulig å håndtere. Eller om bilturen som endte her, med pleie og assistanse tjuefire timer i døgnet. De innfødte har det i blodet, og lar seg ikke merke med noe som helst. Taxisjåføren som kommer for å hente rullestolbrukeren som har vært på kino har alle grep inne, og det er ingen som reagerer på anfall, utbrudd og ticks. På kneiper og restauranter er man vant til det aller meste, og vet når man skal tilkalle ambulanse - og når man absolutt ikke skal gjøre det.

Det vil si: Det er det personalet der rett og slett må lære seg. Og der er, som i andre universitetsbyer, stort sett studenter. Å jobbe bak ølkrana i denne byen kan være en god skole i både menneskekunnskap, empati, og praktisk håndtering av andres behov.

Opp gjennom årene har jeg skrevet en del epistler fra denne byen til ulike tidsskrifter og aviser. Her faller det lett å gjøre seg refleksjoner og tanker om det sorteringssamfunnet vi for lengst har innført, om menneskeverd, toleranse og fordommer. Og igjen: Om den tynne membranen som står og dirrer mellom et liv med alle sanser og funksjoner i orden, og en tilværelse full av begrensninger.

I år får jeg meg dessuten en god latter på egen bekostning. For er det ikke sånn at jeg som de aller fleste er litt «de og oss» i hodet? Jeg mener: Her sitter jeg på en fortauskafé og gjør meg mine notater. Med en kald pils, nei kanskje tre. På den andre siden av gaten legger en kar seg ned på fortauet og breker at han vil ha is. To pleiere sitter på huk og forsøker å overtale ham til et eller annet fornuftig, men det nytter ikke. Han vil ha is. Nå.

Nedover på min side av gaten kommer en multikulti-gjeng, de er litt brisne, og lekesloss med blindestokkene. På bordet ved siden av meg sitter tre voksne menn og spiser middag. De har alvorlige brannskader. Søndagsfri fra klinikken. Jeg følger en av dem med blikket når han går for å finne toalettet.

Jeg kjenner ikke dette stedet. Jeg må snart dit selv, kan kroppen fortelle. Men når det blir min tur blir jeg stående og svaie. Toalettet på dette stedet befinner seg i bunnen av en trapp som mine ødelagte sigarettlunger ikke kan takle. Jeg kommer ned, men ikke opp. Ikke med hjelp engang. Da ser jeg det. Handikoptoalettet til venstre for flipperspillet. Det er første gang jeg tar inn over meg at det er plassert akkurat der for nettopp sånne som meg.

INGVAR AMBJØRNSEN
59 år, forfatter.

Ambjørnsens forfatterskap er blant annet kjennetegnet av treffende person- og miljøskildringer. Dette kommer tydelig fram i bøkene om Elling, en av Ambjørnsens største lesersuksesser.

Bokserien om Elling omfatter *Utsikt til paradiset* (1993), og de frittstående fortsettelsene *Fugledansen* (1995), *Brødre i blodet* (1996 - Bokhandlerprisen) og *Elsk meg i morgen* (1999). Ambjørnsen har også skrevet bøkene om Pelle og Proffen, som blant annet omfatter *Døden på Oslo S* og *Giftige løgner*.

Elling, og Pelle og Proffen-bøkene er i tillegg filmatisert.

Ingvar Ambjørnsen har også skrevet hørespill, artikkelsamlinger, sakprosa (faglitteratur), noveller/ fortellinger og barnebøker.

Hordamuseet har ramper mellom nivåene, og til de forskjellige utstillingene.

HORDAMUSEET

vi er alle fra landet

Å høste av naturen har gjennom generasjoner vært det eneste alternativet for å skape seg et brukbart liv her på Vestlandet. Utkomme på hav og land, gjerne i kombinasjon med håndverk, var måten å overleve på. Bergen var senter for grendene rundt - som mottaker av overskuddsvarer og arbeidskraft.

TEKST OG FOTO: EGIL HOPE

Gjennom samlingene sine av tradisjonelle hus, båter, redskaper og tekstiler kan Hordamuseet i dag formidle noen av den særlige levemåten til folket på bygdene i Hordaland. Museet har også en friluftsavdeling med 30 bygninger. Hordamuseet ligger idyllisk til i meget stemningsfulle og historiske omgivelser på Stend.

Norsk vegmuseum har en fast utstilling – Vegen - på Hordamuseet. Med denne utstillingen ønsker en å gi publikum ett lite innblikk i en bygdevei i perioden 1880 – 1940. Temaet til utstillingen er tredelt ved at den gir et bilde av anlegg, vedlikehold

og til sist bruk av veien. Veibygging var, og er hardt og vanskelig arbeid. Utfordringene til vegingeniøren og -arbeiderne er mange. Tenk bare på de geografiske og topografiske forskjellene mellom Vestlandet og til dømes det nordlige Tyskland. Mye av arbeidet ble tidligere utført for hånd, med hakke og spade. Men den tekniske utviklingen hadde nå lagt til rette for at maskiner ble gode hjelpere i arbeidet. Steinkusere og veivalser var i bruk fra midten av 1800-talet. Smeden hadde og en viktig rolle. Etter hvert som veien ble lagt, flytta smeden med - med hele smia med på lasset. Så her på museet får en ett veldig godt inntrykk av utstyr og verktøy som ble brukt på den tiden.

Museet har ikke oppmerket handikapparkering, men greit å finne parkering nær inngang. Asfaltert gangvei opp til inngangsparti, videre heis til 2.etg. her ligger resepsjon, kafe og utstillinger. Utstillingene er i flere avdelinger og på flere nivå. Lett å komme rundt, fint arrangert med ramper mellom nivåene og i de forskjellige utstillinger. God størrelse og planløsning for handikaptalett. Friluftsavdelingen mellom de gamle bygningene og ned til sjøen er ganske kupert og med grusveier, så for rullestolbrukere kreves styrke, eller en god el.rullestol for å komme rundt.

Båthallen på Hordamuseet rommer 26 klinkbygde, åpne trebåter med seil og årer som fremdrift, i hovedsak fra museet sin egen, store samling. Båtsamlingen til museet er en av de viktigste i landet, med flere unike båter av stor kulturhistorisk verdi, og den nye båthallen (åpnet våren 2013) gir bedre bevaringsforhold for samlingen, ett moderne utstillingsbygg og en ny møteplass for båtinteresserte og historikere fra hele

Tralle fra Norsk vegmuseum.

regionen. Utstillingen legger vekt på den erfaringsbaserte kunnskapen båtbyggeren hadde gjort til sin, gjennom overføring fra slekt til slekt. De tradisjonelle trebåtene ble bygd uten tegninger. For å bli en god båtbygger måtte en ha formsans, være en dyktig håndverker, ha omfattende kunnskap om skog og materialer og kunna bygge båten i dialog med brukeren. Det er en egen båtbyggerverksted i båthallen der publikum vil kunne se båtbyggeren under arbeide med en ny båt.

For de som har fulgt med på NRK-serien Anno 1764, så var det her i Båthallen at opplæring ble gitt til svennen som hadde båtbygging som sitt mesterstykke.

For personer med nedsatt funksjonsevne er det lett å komme rundt i Båthallen. Mangler dørautomatick, men det skal komme. Heis i bygget, godt med plass mellom båtene i utstillingen. Herlig lukt av tjære, og en eim av god gammel båthistorie. For alle som er vokst opp ved sjøen, og i fjæresteinene med båt og båtliv, vil nok kunne kjenne igjen båtene fra oppveksten sin. God tur - anbefales.

Bevegelighet. Komfort. Sikkerhet.

Nesten uansett hvor stor familie du har, er nye Mercedes-Benz Vito en flerbruksbil som gir deg masse plass og komfort på korte og lange turer. I god Mercedes-Benz tradisjon er det lagt stor vekt på sikkerhet og komfort i den rikholdige listen av

standard- og ekstrautstyr. Uansett ønske lager vi bilen akkurat slik du vil ha den, vi kaller det lukseriøs skreddersøm. Sett ditt personlige preg på bilen og nyt kjøreturen i din nye Vito. www.mercedes-benz.no

- Kvalitet og pålitelighet i hver detalj
- Nytt komfortunderstell
- Kjøreglede for hele familien
- Lavere støynivå
- Nye motorer, lavere forbruk
- Mulighet for 4MATIC, 4-hjulstrekk med automatgir
- 5-års garanti

Gj.snitt forbruk Vito Blue Efficiency 113/116 CDI: 0,69 - 0,74 l/mil. CO2 utslipp 182 - 195 g/km. Importør: Bertel O. Steen AS

Mercedes-Benz

Bertel O. Steen

Bertel O. Steen Rogaland AS, Vassbotnen 9, 4069 Stavanger, tlf. 51 70 70 70. www.bosrogaland.no
Bertel O. Steen Bergen AS, Ekraveien 27, 5261 Indre Arna, tlf. 55 39 31 00 - www.bergen.bos.no

Terrengrullestolen som gir deg frihet, uavhengighet og umiddebar nærhet med naturen.

Mountain Trike er aktivitetshjelpemiddelet som tar deg fram på ulike underlag i naturen, sommer som vinter. Mountain Trike har et fremdriftssystem med høy utveksling, samt grove MTB dekk for en bedre fremkommelighet.

Innovasjonen må oppleves. Kontakt oss for en demonstrasjon eller utprøving i dag!

Tlf: 66 81 60 70 - Fax: 66 81 60 71 - firmapost@hm-spes.no - www.hm-spes.no

Hjelpemiddelspecialisten as

Med relativt **FÅ ORD!**

Redigert og tilrettelagt av Rolf Østbo

ENORME MENGDER

En indisk legende sier at sjakk ble oppfunnet av en mann som het Sissa som var lærer for en prins. Sissa skapte spillet for å lære eleven at en konge ikke har makt til noe uten at undersåttene støtter ham.

Som betaling ba Sissa om ett hvetekorn for det første feltet på sjakkbrettet, to for det andre, fire for det tredje og så videre, alltid dobbelt så mye for hvert felt. Det syntes kongen var et beskjedent ønske, men til sammen ble det 18 446 744 073 709 551 615 hvetekorn - mer enn det ble dyrket i hele verden!

VERDENS ELDEST MATLOV

Renhetsloven (Reinheitsgebot) fastslår at øl kun skal brygges av vann, malt og humle. Loven ble formulert allerede i 1487 og endelig signert i 1516 i Ingolstadt, Tyskland.

Det er ingen tvil om at dette var avgjørende for tysk ølbrygging. Nå var det ikke lenger tillatt å bruke helsefarlige ingredienser i framstilling av øl.

Renhetsloven gjelder i dag for ølbrygging i de fleste land, også i Norge!

THE WILD WEST SHOW

Skarpskytteren Annie Oakley var en av de første amerikanske kvinnelige superstjernene. Hennes mest berømte nummer var å dele et vanlig spillkort i to med ett skudd på kanten av kortet, før gjennomhullet det med flere nye skudd, før kortet falt i bakken. Dette skal hun ha gjort på 27 meters avstand.

Oakley turnerte i hele USA sammen med Buffalo Bill's Wild West Show i perioden 1885 til 1901. Ved én anledning skjøt hun asken av en sigarett som ble holdt av den tyske keiseren, Vilhelm 2.

VERDENS MEST SOLGTE ALBUM

Michael Jacksons album Thriller, er ifølge Guinness rekordbok verdens mest solgte album. Innspillingen foregikk fra 14. april til 8. november 1982, med Quincy Jones som produsent. 30 sanger ble spilt inn, og ni av dem kom med på albumet. Sju av disse ble lansert som singler.

I overkant av 110 millioner eksemplarer av albumet skal ha blitt solgt!

WHAT'S UP DOC?

Den amerikanske legen Crawford Long foretok i 1842 eterbasert narkose for første gang under en kirurgisk operasjon. Operasjonen var vellykket, og pasienten James Venable fikk fjernet to små svulster i nakken.

Long var forøvrig fetter av Ville Vestenlegenden «Doc» Holliday!

FOR FATTIG OG RIK

Undersøkelser foretatt av den britiske organisasjonen Oxfam viser at én prosent av verdens rikeste eier 48 prosent av verdens samlede formue. Nettsiden io9.com har regnet videre på tallene i Oxfams undersøkelse og funnet ut at dersom all formue og gjeld i verden var helt likt fordelt, ville hver av oss sittet igjen med 56 016 dollar!

DE FEM RINGENE

De olympiske ringene ble i sin tid tegnet av De olympiske lekernes grunnlegger, Pierre de Coubertin. De fem sammenhengende ringene er i blått, gult, sort, grønt og rødt. Den blå står for Europa, gul for Asia, sort for Afrika, grønt for Oseania og rødt for Sør- og Nord-Amerika.

KLABB OG BABB

Det er mange som stusser da sportsreporteren P. Chr. Andersen bruker uttrykket «klabb og babb» om noe som skjer i det norske forsvaret under en fotballandskamp mellom Norge og Sverige på Ullevaal stadion i 1935. Senere viser det seg at ordbruken stammer fra Olaf Bulls diktsamling «Vintersolverv».

Hvorfor er du så taus?

Få ting gjør oss mer urolige enn at noen vi kjenner forandrer seg uten at vi forstår hvorfor. Følelsen av at noe er galt, uten en naturlig årsak, kan være skremmende. Kan det være en psykisk lidelse?

Ring TIPS hvis du vil hjelpe. Her møter du erfarne fagfolk som vil gi råd om hvordan du får hjelp og behandling hvis det er nødvendig.

TIDLIGE TEGN PÅ PSYKOSE

- isolerer seg → sover dårlig → tristhet → angst
- konsentrasjonsvansker → forsømmer hygiene, jobb eller skole
- ekstremt opptatt av temaer som døden, politikk eller religion
- store humørsvingninger → hører stemmer
- snakker usammenhengende → føler seg forfulgt eller styrt av andre

Stavanger Universitetssjukehus
Helse Stavanger HF
Psykiatrisk divisjon

TIPS
TIDLIG OPPDAGELSE OG
BEHANDLING AV PSYKOSER

51 51 59 59
hverdager 08.00-15.00
www.tips-info.com

SØK HJELP SÅ RASKT SOM MULIG - DA ER SJANSEN STØRST FOR Å BLI FRISK

ØKENDE ANTALL UNGE UFØRE

Ved årsskiftet var det 20 335 mennesker under 35 år som fikk uføretrygd. Det er en økning på 13 prosent fra året før. Dette er forbundet med flere kostnader for samfunnet. Vi har dem som regner alt ut i penger («tenke på hvad der gir vinning og tap»), og som stadig kommer med påminnelser om hvor mye dette koster samfunnet i rene kroner og øre.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Svekket livskvalitet

Aftenposten har for eksempel brukt kalkulatoren og funnet ut av personer som er varig uføre fra de er 25 år vil få utbetalt 9,9 millioner kroner i trygdeutbetalinger gjennom livet.

Det som imidlertid gjør større inntrykk er det faktum at livskvaliteten svekkes for den enkelte som skal leve på en lav trygdeutbetaling hele livet, og som registrerer at jevnaldrende samtidig får utdanning, arbeid, lønn og i det hele tatt større sosial anseelse.

Tall fra NAV viser at det er blitt omtrent 10 000 flere uføre siden 2010, hele 7000 av disse er under 35 år.

Psykiske problemer

Årsaken til at flere unge blir uføre, er selvsagt mangesidig. Men noe som

gir grunn til bekymring, er at økningen hovedsaklig blir forklart med ungdom med psykiske problemer! NAV synes det er viktig å få fram at det ikke er blitt enklere å få utbetalt uføretrygd, men at en medvirkende årsak er at det er blitt mye mer åpenhet rundt psykiske lidelser.

Diagnoser som ADHD og personlighetsforstyrrelser kan ha ført til at flere har fått nedsatt arbeidsevne og dermed rett til trygdeutbetaling.

Veksten bekymrer

Mens Nettavisen hevder at veksten i unge uføre er et av de mest alvorlige utviklingstrekkene i samfunnet, mener forskere at det er bekymringsfullt at det er svært få uføre som makter å komme seg tilbake til arbeid. Mens antallet uføre i eldre aldersgrupper har vært relativt stabilt de seneste årene, viser det seg at det har blitt 4 555 flere uføre under 35 år i Norge bare de tre siste årene.

Spesielt to årsaker

Sørvesten mener at det i tillegg til dette er spesielt to årsaker som påvirker inntrykket av de siste års økning i NAVs statistikker. Det er utviklingen i utdannings- og arbeidsmarkedet på den ene siden, og ny teknologi som fører til medisinske nyvinninger.

Siden 1990-tallet har kravet til formell utdanning økt, noe som i langt større grad har økt forskjellene mellom arbeidsføre på den ene siden, og unge som har mindre muligheter til å følge gjennomsnittlig arbeidsevne.

Når det gjelder medisinske framskritt, har dette blant annet medført at det blir født flere barn med nedsatte funksjoner, som lever lenger.

Blant disse er funksjonshemmingen den viktigste årsaken til at de blir innvilget uføretrygd, noe som er en medvirkende, om enn liten, årsak til veksten i antallet unge uføre.

Et hav av plass. Helt sikkert.

Volkswagen Caravelle har et hav av plass for hele familien og er blant de mest komfortable og sikre bilene på markedet. I Caravelle blir lange reiser med familien en drøm.

Volkswagen Caravelle leveres som personbil fra 5 til 9 seter og er godt egnet for tilpassing til individuelle behov. Naturligvis kan Caravelle leveres med innovative løsninger som 4MOTION firehjulsdrift eller med DSG-automatgir. På toppmotoren 2,0 TDI 180 hk kan du også få kombinasjonen DSG og 4MOTION! Stikk innom din Volkswagenforhandler, så forteller vi deg mer!

Drivstofforbruk blandet kjøring: 0,69 – 0,88 l/mil. CO₂-utslipp 179 - 232 g/km. Pris fra 578.700,- veil. levert Oslo inkl. lev.omk. Frakt utenfor Oslo og årsavgift kommer i tillegg. Avbildet modell kan ha utstyr utover standard.

Er det PLASS TIL ALLE?

Dersom Norge etter hvert skal gjøre som Danmark som tilrettelegger for at Downs syndrom utrykkes, må vi vel som samfunn i humanitetens navn, begrunne våre handlinger med å si at vi har gjort en god gjerning. Og hvem blir de neste?

TEKST: LARS ROVIK ØDEGÅRD
Leder av Bioteknologinemda 2004-2013

Bioteknologilovens formålsparagraf slår fast at medisinsk bruk av bioteknologi skal «utnyttes til beste for mennesker i et samfunn der det er plass til alle.»

Dette formålet skal være et fyrtårn som skal vise vei i opprørt farvann. Men da bør vi sjekke om det etterleveres i praksis i klinikkene, - og løfte det fram når ny teknologi ønskes innført.

Helsemyndighetene skal snart godkjenne eller avslå innføringen av NIPT. Dette er en ny test som kan spore opp genetiske egenskaper hos fostre ved hjelp av en blodprøve fra mor. Testen sies å være mer mer treffsikker, mer kostnadseffektiv og mindre risikofylt enn dagens fosterdiagnostikk. Men uansett hvor «effektiv» testen måtte være, må hovedspørsmålet reises: Hva skal testen brukes til, - og hvorfor?

Universitetssykehuset i Nord-Norge har søkt om å få bruke testen (sammen med ultralyd) til å lete etter kromosonavvik hos fostre blant kvinner over 38 år eller som har kjent risiko for å få et barn med trisomi, eksempelvis Downs syndrom.

Flest aborter

I «årsrapport for fosterdiagnostikk 2013» fra Helsedirektoratet fremkommer det at den påviste indikasjonen som førte til «høyest antall svangerskapsavbrudd» (69 av 84) var trisomi- eller Downs syndrom.

Det betyr at allerede før vi har tatt NIPT i bruk, aborteres mer enn 82 prosent av de fostre hvor man påviste Downs syndrom. Fordi NIPT oppgis å være en mer effektiv test enn dagens tester, er det lett å forstå at vi da vil ta et skritt nærmere «danske tilstander.» I Danmark pågår det jeg vil kalle en storstilt jakt på trisomier, med det resultatet at knapt noen med Downs syndrom blir født.

Hva er det som legaliserer at vi jakter etter utviklingsavvik som Downs syndrom og andre genetiske tilstander hos fostre, når vi vet at abort svært ofte blir resultatet?

«Alvorlig»

Svaret finner vi både i Bioteknologilovens §4.5, i Lov om svangerskapsavbrudd §2.c, og i vilkårene for prioritering av helsehjelp i helselovgivningen. Det sentrale premisset er de to ordene «alvorlig sykdom.»

Hva er sykdom og hva er alvorlig? Hva er «små avvik» og hva er «store avvik»? Hva er genetiske varianter som vi må betrakte som er en del av det genetiske mangfoldet blant mennesker, og hva er så alvorlig genetisk avvik at det ikke kan sies å være forenlig med liv?

Lovgivningen gir ikke svar på disse spørsmålene. Er det legene, eller er det den gravide som sitter med svarene?

Fra praksisen i norske klinikker vet vi at det varierer sterkt. For noen er en bestemt genetisk tilstand alvorlig, for andre behøver den ikke være det. For noen er en åpen leppe/ ganespalte nok til å påkalle begrepet «alvorlig sykdom», selv om de fleste medisinerere nok ikke vil si seg enig i at det er en spesielt alvorlig tilstand.

Hva er forklaringen på at et offentlig finansiert helsevesen bruker tid og

ressurser på å lete etter bestemte genetiske tilstander, for så å tilrettelegge at for dem man finner, kan bli abortert, - helt fram til 22. svangerskapsuke?

Bedre overlevelse

Forklaringen er i alle fall ikke at vi har avgrenset oss til å lete etter de tilstandene som er uforenlig med liv. Vi leter etter langt flere tilstander enn det. Hva som er «uforenlig med liv» endres dessuten over tid. Medisinsk kunnskap øker, og resultatet blir både økt overlevelse og forbedrede leveutsikter for de fleste av oss.

Vi har heller ikke begrenset oss til å lete etter tilstander som medfører betydelig redusert levealder. Downs syndrom, ryggmargsbrokk eller de aller fleste muskeldystrofier (arvelige muskelsykdommer) medfører ikke en alvorlig redusert gjennomsnittlig levealder. Tvert imot: levealderen øker for alle disse gruppene. Personer med Downs syndrom har de siste 20-30 årene trolig hatt den sterkeste økning i gjennomsnittlig levealder blant alle grupper i Norge.

Livskvalitet

Forklaringen er nok heller at vi jakter på tilstander som antas å medføre redusert livskvalitet. Livskvalitetsargumentet er både reelt og viktig. Spørsmålet er bare om det er politikk eller medisin som har sterkest innvirkning på livskvaliteten.

Mine personlige opplevelser som rullestolbruker gjennom et langt liv, og ikke minst mine erfaringer fra 40 år i Norges Handikapforbund, får meg til å hevde at fravær av likestilling, rettigheter og deltakelsesmuligheter er det som i sterkest grad påvirker både familiene og personene som lever med de genetiske variantene man søker etter gjennom fosterdiagnostikken. Hva som i praksis blir «alvorlig sykdom», er derfor mer politikk enn medisin.

Det store spørsmålet som NIPT reiser, er derfor etter mitt syn egentlig ikke Down syndrom, men: Hvem blir de neste?

Utrydder

Danmark har gått mye lengre enn oss og tilrettelagt for en praksis som

medfører at Downs syndrom så å si blir utryddet; personer med dette ene ekstra kromosonet hindres i å bli født. Dersom Norge etter hvert skal gjøre som Danmark, må vi vel som samfunn, og i humanitetens navn, begrunne våre handlinger med å si at vi har gjort en god gjerning.

Da må vi som samfunn si at vi har handlet til beste for barnet som slipper å leve og til det beste for de foreldre som ikke så seg i stand til å dra omsorg for et barn med Downs syndrom. For noen vil også argumentet om økonomiske besparelser, slik vi har sett det i Danmark, også være et viktig argument.

I neste omgang vil kanskje kravet komme om at vi må handle like godt overfor andre grupper «alvorlig syke». Og NIPT kan gi svaret: Testen er treffsikker, risikofri og kostnadseffektiv.

Da er det grunnleggende spørsmålet: Går vi i ønsket eller uønsket retning? Blir vi et mindre tolerant samfunn uten de barn vi anser det greit å selektere vekk fra fødsel og liv?

Svaret synes jeg blir best formulert av en tidligere norsk dommer i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, Hanne Sophie Greve. Hun sier: «Menneskeverdet kan ikke gradbøyes. Et samfunn som begir seg ut på å utelukke enkeltgrupper kan ende opp med ikke å ha plass til noen.»

FOSTERTEST

- NIPT er en forkortelse for det engelske navnet Non-Invasive Prenatal Testing.
- Testen innebærer å finne og undersøke fosterets arvestoff i mors blod.
- Testen skiller seg fra dagens fosterdiagnostikk hvor man må hente ut fostervann eller ta prøver av morkaken for å finne fosterets arvestoff.
- Dagens tester har en viss risiko (omtrent 1 prosent) for at fosteret spontanaborteres som følge av selve stikket. «Non-invasive» betyr altså å hente ut fosterceller uten å nærme seg fosteret.
- Testen vil bli brukt sammen med ultralyd og kan gi svar på egenskaper de første 12 uker av svangerskapet.
- Fagfolk tenkte tidligere at denne testen kunne erstatte dagens fosterdiagnostikk og gi endelige svar. Foreløpig er svarene usikre, slik at den må etterfølges av en fostervannsprøve for å gi sikkert funn etter indikasjon.

Norges Handikapforbunds Ungdom (NHFU) Sørvest, i samarbeid med andre engasjerte medlemmer i regionen, satte agendaen på Lundheim folkehøgskole på Moi nylig.

Cecilie N. Aasland, Anette Tranøy, Salamuta Kamara og Tonje K. Lyse (fra venstre) tar en liten pause etter å ha forsøkt seg i rullestolrugby.

NHFU SØRVEST PÅ OFFENSIVEN

på lundheim

TEKST: SISSEL EIDHAMMER
UNGDOMSKOORDINATOR NHFU

Målet for arrangementet var å vise hva NHFU er, hva organisasjonen står for. Sette fokus på interessepolitikk, samt å få fram hvilken rolle personer med funksjonsnedsettelse har i samfunnet i dag, og hvordan en ønsker å ha det.

Det ble mye leven og latter og litt alvor, da Jørgen Foss, regionkontorleder i Norges Handikapforbund Oslo, innledet.

La oss snakke litt om fordommer, utfordret Jørgen. Publikum var med fra første stund, og fortalte om egne erfaringer på godt og vondt.

Nettopp, og det disse eksemplene viser er at man fortsatt ikke er helt i mål, oppsummerte en engasjert Jørgen.

Salamatu Kamara (Sally) er 19 år, og har vokst opp på Bjørndal i Oslo. Sally fortalte om hvordan hun og moren ble tvunget på flukt under borgerkrigen i Sierra Leone, der hun ble skutt tre ganger i ryggen. Men dette er bare en liten del av Sally, som raskt går over til å fortelle om prosjektene sine.

Hun viste en film fra ungdomsbedriften *Ingen hindring*, der elever får teste ut hvordan det for eksempel er å sitte i rullestol.

Dette er for å skape åpenhet om ting folk kanskje ikke vet så mye om, sier Sally, som håper hun kan videreutvikle idéen og kanskje besøke flere skoler etterhvert.

De som var interesserte i å høre mer om hva NHFU gjør, kunne overvære en samtale med leder i NHFU Sørvest, Alexander Petersen, og nestleder Anette Tranøy. Her ble vi fortalt om hva som skjer i regionen; blant annet musikkproduksjonskurs i mai, og om Funkisdagen som blir arrangert i Bergen 22. august!

Vi har det sosialt, samtidig som vi jobber interessepolitisk, fortalte Alexander. Appellen ga tydeligvis mersmak, og duoen fikk flere spørsmål om hvor det er lokallag og hva en skal gjøre for å melde seg inn i organisasjonen.

Etter et par timer med prat var det tid for å røre litt på seg.

Vi er fire på hvert lag, forklarer Erik Baret. Han representerer rullestolrugbymiljøet,

og hadde for anledningen tatt med seg 12 rullestoler.

Elevene på idrettslinja var de første som ble utfordret. Det ble full fart og fullt kjø, og de ivrigste måtte nærmest tvinges ut av stolene. Men alle som ville fikk prøve seg!

Sykt moro, jeg ble helt svett jeg, utbrøt en av jentene etter at kampen var ferdig.

Sebastian Tjørstad fra Oslo framprovoserte mye latter da han avsluttet dagen med stand up, eller sit down som han kaller det. Han introduserte seg som halvt norsk, men det tok noen sekunder før publikum tok spøken....

Anette Tranøy og Alexander Petersen som koordinerte arrangementet var godt fornøyd da de skulle oppsummere dagens hendelser.

– Jeg tror det var mange som ikke visste at vi eksisterte før i dag, og jeg synes det er inspirerende å vite at folk er interesserte i å vite mer om oss, sier Alexander avslutningsvis.

VERN RETTEN TIL HJELPEMIDLER!

TEKST: NHF
REDIGERT AV ROLF ØSTBØ

I Stortingsmelding nr. 14 om kommunereformen foreslår regjeringen at:

- Ansvaret for hjelpemidler (basishjelp) i dagliglivet kan overføres fra folketrygdloven til større kommuner.
- Det skal foretas en helhetlig gjennomgang av hjelpemiddelpolitikken, inklusiv en nærmere avgrensning av hva som skal betraktes som basishjelpemidler.
- Dette betyr at Stortinget kan fatte et vedtak om at hjelpemidler i dagliglivet skal overføres fra folketrygden til kommunene før det er foretatt en helhetlig gjennomgang.
- Tekniske hjelpemidler er helt avgjørende

for funksjonshemmede. Med hjelpemidler kan en klare personlig hygiene, av- og påkledning, matstell og transport.

- Tilgang til hjelpemidler handler derfor om verdighet. Hjelpemidler er i dag forankret i folketrygdloven for å sikre at den enkelte får nødvendige hjelpemidler, uavhengig av bosted og valg av hjelpemiddel.
- Kommuner og hjelpemiddelsentraler samarbeider om gode løsninger. En overføring av folketrygdens ansvar overfor kommunene har som konsekvens at tilgangen til rett hjelpemiddel er avhengig av den enkeltes kommunes økonomi, og hvor en bor.

Regjeringen ønsker robuste kommuner og systemer. Norges Handikapforbund ønsker en robust hjelpemiddelformidling! Dette kan vi oppnå med:

- Et likeverdig tilbud. Folketrygden sikrer likeverdig tilgang til riktige hjelpemidler og sikkerhet slik at hjelpemidler blir finansiert uavhengig av den enkeltes bosted.
- Likhet for loven. Individuell rett til hjelpemidler i folketrygdloven og ankemulighet til Trygderetten gir rettssikkerhet og likhet for loven.
- Riktig hjelpemiddel. Fagmiljøer med spesialkompetanse og oversikt sørger for at en får hjelpemidler en har behov for.
- Effektivitet. Funksjonshemmede må få tilgang til riktig hjelpemiddel til rett tid.
- Kvalitet. Funksjonshemmedes erfaringer sammen med fagkompetanse på hjelpemiddelformidlingen må legges til grunn for kvalitetsutvikling.

Scandic

Stavanger Forus

Bjødnabeen 2, 4033 Stavanger

Telefon: +47 21 61 48 00

Fax: +47 21 61 48 11

E-post: stavangerforus@scandichotels.com

www.scandichotels.no/stavanger

Velkommen til Scandic Stavanger Forus

Velkommen til Scandic Stavanger Forus, et moderne hotell som ligger i Norges «oljehovedstad». Bo i forretningsområdet på Forus med nærhet til Stavanger sentrum.

Hotellet Scandic Stavanger Forus har en unik beliggenhet midt i forretningsområdet på Forus med nærhet til offentlig kommunikasjon, spennende shopping samt restauranter og kaféer. Det tar kun 10 minutter fra Stavanger Flyplass Sola og 10 minutter fra sentrum til hotellet.

Service

På Scandic Stavanger Forus kan du slappe av i en av våre komfortable hotellrom og nyte ditt hotellopphold i Stavanger. Nyt et godt måltid i restauranten vår og kos deg med en drink i hotellbaren.

Vi har møte- og konferansefasiliteter for opptil 500 personer og tilbyr gratis WiFi på hele hotellet.

ÅRSMØTET PÅ STORD

3 om årsmøtet

Halvor Firman, Landsforeningen for Polioskadde, Rogaland (LFPS)

– *Hva synes du om årsmøtet?*

– Dette var både lærerik og interessant, og med aktuelle tema! Flott at forbundsleder Arne Lein tok opp kommunereformen, men for oss i LFPS er nok Likemannsarbeidet det viktigste! Oppsummert var årsmøtet både inspirerende, godt organisert og bra gjennomført!

– *Hva synes du om årsmøtet?*

– Godt gjennomført og informativt. Veldig bra om Likemannsarbeide som ble tatt opp om søndagen. Svært viktig at det ble belyst!

Frid Lundgren, Landsforeningen for Polioskadde, Hordaland (LFPS)

Aasbjørg Husevik, NHF Bømlo

– *Hva synes du om årsmøtet?*

– Svært interessant og klargjørende fra forbundsleder Arne Lein om kommunereformen, selv om jeg må innrømme at jeg savnet noe mer engasjement fra delegatene. Kanskje vi er for enige? Selve årsmøtet fungerte bra, både framføringer og

presentasjoner! Siden jeg blir intervjuet av Sørvesten, vil jeg benytte anledningen til å takke for et svært bra blad! Det blir absolutt lest av medlemmene. Men dere kan kanskje opprette en facebook-side, der medlemmene kan legge inn saker eller stoff til bladet?

Arlid Birkenes (til høyre) retter en stor takk til Tore Eugen Hansen, som takket for seg etter to perioder i regionstyret!

Bak fra venstre: Dag Einar Liland og Aksel Låstad Foran fra venstre: Guri Anne Egge (nestleder), Kjell Inge Bringedal (regionleder), og Harald Norheim. Arne Olav Hope og Christine Søiland var ikke tilstede da bildet ble tatt.

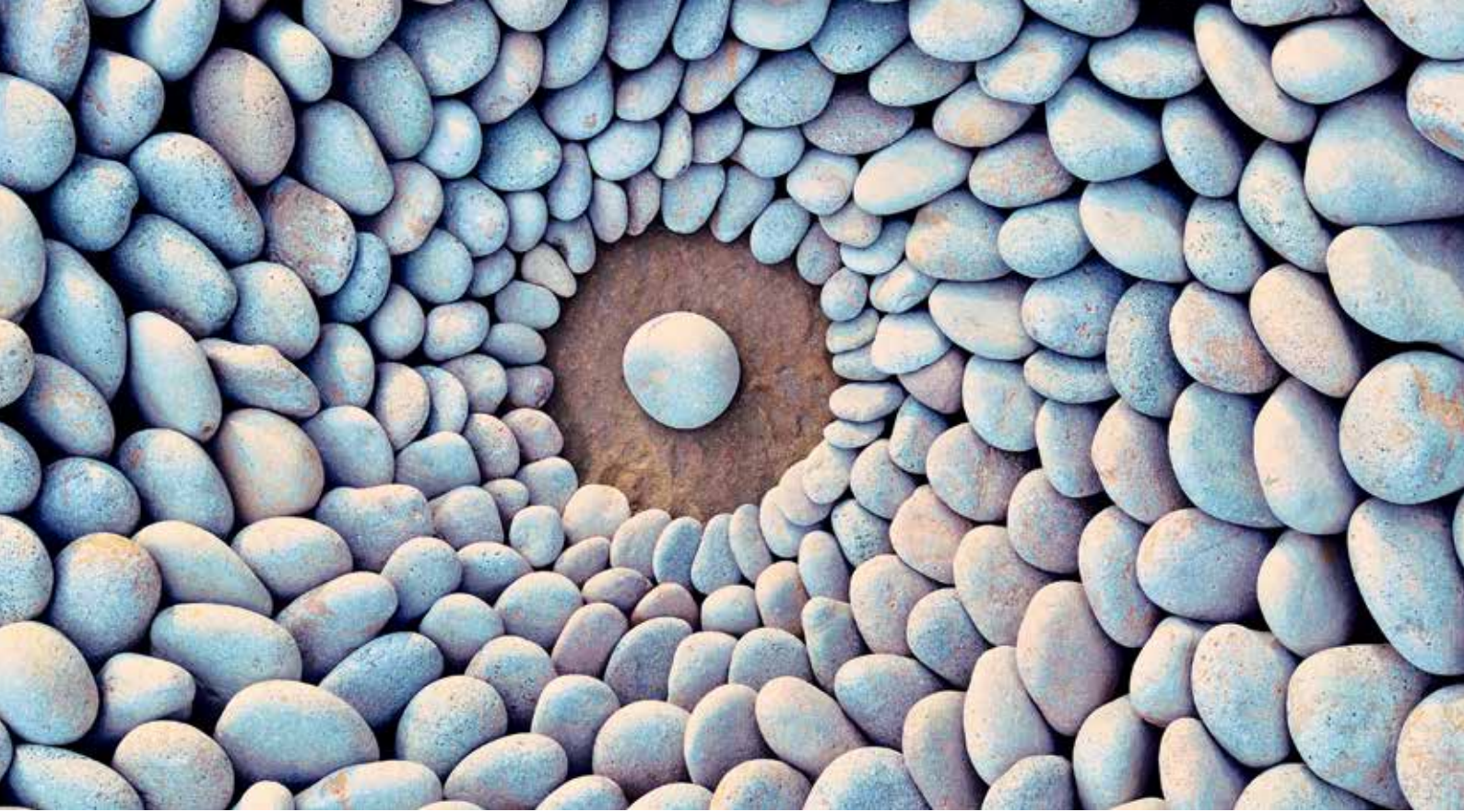

Kjell Inge Bringedal; nyalgt regionleder-viking fra Karmøy.

Dag Einar Liland, representerer Arbeidsmiljøskaddes Landsforening (ALF) i Hordaland, ble valgt inn i regionstyret.

Tidligere regionleder Anne-Berit Kolås var ikke tilstede på årsmøtet, men har fått blomster med takk for mangeårig innsats for NHF!

ER DU NORMAL?

For de fleste mennesker er det å bli betraktet som normal den viktigste bekræftelsen en kan få! Det sies at på en selv kjenner en andre, og det er nok slik at veldig mange funksjonshemmede ikke vil knyttes til kategorien funksjonshemmet.

TEKST: ROLF ØSTBØ

Om det ikke gjør oss til avvikere, føles det til tider å bli plassert utenfor det som blir betraktet som normalt.

De fleste mennesker vil klare seg best mulig selv, slik at de kan bli sett på som normale. Hvis en må be om hjelp, er det høyere ansett å gjøre det på grunn av en sykdom, eller skade som i prinsippet kan helbredes.

Jeg må innrømme at jeg har en følelse av at jeg i enkelte sammenhenger er mer interessant som samtalepartner når jeg presenterer meg som bokhandler (og med en knapt hørbar hvisken legger til forhenværende), enn uføretrygdet som jeg vitterlig er.

En kjent idrettsutøver var gjest i radioens NRK P2. Han fortalte om sin livssituasjon etter at han ble lammet i store deler av kroppen etter en ulykke. Ikke én gang brukte han ordet funksjonshemmet når han omtalte seg selv.

Det skjer også fra tid til annen at vi hører om folk som har vært utsatt for ulykker og blitt varig funksjonshemmet som en følge av

det. Selv om dette kvalifiserer til utbetaling fra forsikringsselskapet, er det ikke uvanlig at det oppstår uenighet om erstatningsspørsmålet.

I ordkløveriet som advokatene kaller prosedyre, kan saksøkers situasjon bli beskrevet som følger: Hun eller han har behov for 15 millioner kroner for å kunne leve et tilnærmet normalt liv.

Et normalt liv? Hvem kan med hånden på hjertet gi en slags definisjon på det? Saken er vel heller at i alle domsslutninger som fattes, handler det om rettferdighet. I saker der forsikringsselskap er involvert, handler det ofte om at saksøker har behov for et bestemt beløp for å kunne leve et verdig liv. Livskvalitet er et nøkkelord her. Det folk oppfatter som en riktig og god levemåte.

For det koker egentlig ned til at for å leve normalt, lever en som de fleste andre. Dette er begrepsblanding, og begrepene vi blander er vanlig og normalt. Sagt på en annen måte, de fleste er sikkert enige i at ordet unormalt er ladet med langt flere negative assosiasjoner en ordet uvanlig. Mitt møte med handikaprørsla ble et «sosialt sjokk». Jeg hadde få referansepunkter på

hva eller hvem funksjonshemmede var. Jeg kjente ingen funksjonshemmede personlig og derfor reagerte jeg også irrasjonelt noen ganger. Blant annet syntes jeg det var rart at handikappede søkte andre handikappede i kontaktpalten i Handikapnytt. Jeg fikk det ikke til å gå ihop at kursledere og foredragsholdere understreket viktigheten av at vi er som andre, og så skulle «såanne som oss» søke likesinnede i kontaktpaltene?

Vel, la meg si det slik: Jeg tok ikke poenget!

En gang i tiden var det faktisk politisk korrekt å hevde at barn som var annerledes ikke skulle være sammen med andre barn, og at det var til de annerledes barnas eget beste!

Dette er en av brikkene i et større puslespill som viser at mennesker med nedsatt funksjonsevne aldri fikk muligheten til å leve som «de normale». Sånn sett passer det med inntrykket av at selv om myndighetene, les byråkratene, hadde de beste hensikter med sine påfunn, var det slik at vi som gruppe ble diskriminert fordi «normale» skulle bestemme hva som var best for «unormale»!

Ambisjonene overgår funksjonshemmingen

Mohamad Awad Al-Arabi (35) fra Gaza vant nylig en høythengende pris for sitt enestående arbeid for funksjonshemmede kvinner og barn, og for utviklingen av solcelledrevne rullestoler. Men utreisetillatelse for å motta prisen, fikk han ikke.

Mohamad Awad Al-Arabi fikk pris for nyskapende arbeid.

Den 35-årige palestineren Mohamad Awad Al-Arabi, utfører ikke bare prisbelønnet nyskapende arbeid. Han er også ansatt i en offentlig palestinsk organisasjon, er styreleder for den største og mest velfungerende idrettsforeningen i Gaza, Al-Salam Sports Club og er midt i et universitetsstudium. Det er imidlertid engasjementet hans i Al-Salam Sports Club, en forening med utøvere innenfor sju idrettsgrener som deltar i flere nasjonale og internasjonale konkurranser, som danner rammen rundt intervjuet vi nå skal fortelle om. Intervjuet ble utført av NHFs og Diakonias palestinske ansatte Haneen Al-Sammak på arabisk og oversendt NHF i en engelsk tekstversjon, som her er oversatt og bearbeidet av NHFs kommunikasjonsrådgiver Karen Kvam.

Viktig rettighetsarbeid

– Vi ser at det betyr mye for mange funksjonshemmede å bryte en isolert tilværelse, komme seg ut av huset og treffe andre, forteller Mohamad Awad Al-Arabi. – Og vi tilbyr ikke bare sportslige aktiviteter.

Det viktigste arbeidet vårt, dreier seg om å bevisstgjøre funksjonshemmede om hvilke rettigheter de har sosialt og kulturelt, slik at de kan kjempe for å få rettighetene innfridd, sier han.

Forholdene for funksjonshemmede i Gaza er særs vanskelige. Konfliktsituasjonen de siste sju årene har skapt et stort antall funksjonshemmede, og skole- og helsetilbudet er alvorlig svekket. Arbeidet som drives av frivillige organisasjoner er derfor helt avgjørende for den palestinske befolkningen i Gaza. Dette er grunnen til at NHF, gjennom et lokalt samarbeid med svenske Diakonia, gir støtte blant annet til de aktivitetene som Al-Arabi driver. Det av prosjektene hans som NHF støtter, har som mål å inkludere kvinner i idretten. Dette arbeidet har ikke bare stor betydning for kvinnenenes situasjon, men er også viktig for å bedre situasjonen for funksjonshemmede barn og unge.

Inkludering av barn og unge gjennom opplæring av kvinner

Gjennom dette prosjektet, som er det første av sitt slag i Gaza, får 25 kvinner trenerutdanning og 25 kvinnelige trenere og lærere opplæring i å forholde seg til funksjonshemmede barn og unge. Erfaringene skal de i ettertid bruke til å mobilisere og lære opp enda flere kvinner, slik at rekkevidden blir stor og ringvirkningene varige. I tilknytning til dette arbeidet, har Mohamad Awad Al-Arabi utviklet et opplæringshefte. Heftet er en av grunnene til at han ble tildelt den prestisjetunge prisen.

– Jeg fikk ideen til heftet da jeg så hvordan barna ble hindret i å delta i idretts-aktiviteter på grunn av funksjonshemmingene de hadde. Jeg ville hjelpe lærere og trenere med å forholde seg til barna og finne gode treningsopplegg.

Stabil strømtilførsel med solceller

Al-Arabi kunne heller ikke la være å

tenke kreativt da han så hvor utsatt rullestolbrukere med elektriske stoler var på grunn av de hyppige strømprublene i Gaza. Han fikk ideen om å bruke solcelleenergi til å drive stolene og kontaktet eksperter på området for å teste ut ideen. Det som begynte som en sped ide, ble satt i produksjon ikke lenge etter. Per nå finnes det 21 solcelledrevne rullestoler i Gaza, og planen er at tallet skal være 100 innen kort tid.

– Stolene passer veldig godt her i Gaza, hvor strømmen stadig blir borte, men været alltid er bra, forteller han.

Sendte slektning på prisutdelingen

Både rullestolproduksjonen og rettighetsarbeidet for funksjonshemmede barn og unge lå til grunn for at han fikk tildelt den prestisjetunge prisen «The Palestine International Award for Excellence and Creativity», fritt oversatt til den internasjonale palestinske prisen for enestående innsats og kreativitet. Prisen skal fremme innovasjon og utvikling i hele den arabiske verden innenfor ulike kategorier, og et stort antall nominerte kjemper om topplasseringene. Mohamad Awad Al-Arabi vant i kategorien knyttet til funksjonshemming. Prisutdelingen foregikk i Ramallah, med både statsministeren og andre prominente gjester i salen. Al-Arabi måtte imidlertid sende en slektning på Vestbredden for å ta imot prisen på sine vegne. Han fikk ikke utreisetillatelse fra Gaza.

– Jeg er glad for å ha vunnet prisen, men også trist, fordi situasjonen er så vanskelig for funksjonshemmede i Palestina, og spesielt i Gaza, avslutter han.

Hele intervjuet kan sees på youtube: <https://www.youtube.com/watch?v=m7pGZF9sMvs>.

Det foregår på arabisk og samtalen er dermed ikke så lett å forstå, men hvis du spoler litt fram får du se både klipp fra kvinneprosjektet som NHF støtter og de solcelledrevne rullestolene – som virkelig er verdt å se.

AssisterMeg

sterk rygg og stort hjerte

AssisterMeg AS gir personer med funksjonshemninger skreddersydd assistanse uansett bakgrunn, funksjonsnivå, kulturtilhørighet, språk eller religiøs tilknytning.

I samarbeid med brukeren finner vi assistenter med de egenskaper og kvalifikasjoner som skal til for å gjøre hverdagen enklere og hyggeligere.

Med AssisterMeg kan alle ha BPA. I samarbeid med brukeren kan vi påta oss all administrasjon av ordningen, arbeidsgiveransvar, personal og lønnsadministrasjon, vikar ved fravær, turnuslister, opplæring og oppfølging og m.m.

Kontakt:

Knud Holms gt 3, 4005 Stavanger - Tlf. 52 977 570
Strandgaten 6, 5013 Bergen - Tlf. 55 612 002

www.assistermeg.no
post@assistermeg.no
bergen@assistermeg.no

FARSTAD
catering

Jærveien 502, 4352 Kleppe

Tlf. 51 48 21 82 • E-post: post@farstad-catering.no

For mer info om meny og priser,
se våre nettsider; www.farstad-catering.no

Vi gjør Stavanger litt smartere

I hjertet av Stavanger gir Sølvberget deg kultur- og kunnskapsopplevelser i fleng.

Sølvberget byr også på gratis Wi-Fi, lesesal, sittegrupper og kafétilbud. Åpent hver dag hele uken.

www.stavanger-kulturhus.no
www.twitter.com/Solvberget
www.facebook.com/solvberget

dialogue.no
- godt liv

God oppvekst med friheten og støtten til å ha et aktivt og selvstendig liv

- Assistert Arbeidsledelse AAL
- Veiledning og godt samarbeid
- Assistentopplæring
- Smidighet ved overgang til voksen
- Stor læringsportal på Intranett

Tlf. 51 65 60 00

www.dialogue.no

www.nav.no
Telefon 55 55 33 33

Seland Optikk
interlens
SANDNES • KLEPP • SOLA

Tlf. 51 69 58 90
Solakrossvegen 26, 4050 Sola

Ungdom søkes!

Er du mellom 13 og 30 år søker Norges Handikapforbunds Ungdom (NHFU) deg.

TEKST : SISSEL EIDHAMMER

NHFU er ungdomsorganisasjonen til Norges Handikapforbund. I januar hadde vi en samling for alle våre medlemmer, hvor det kom 33 stykker. Der snakka vi blant annet om hva vi hadde lyst til at skulle bli arrangert framover. Vi er fortsatt i planleggingsfasen, men her er en liten smakebit på hva du kan vente deg:

Storbyweekend i Bergen: I forbindelse med Funkisdagen 22. august i Bergen håper vi å få til et nasjonalt helgearrangement 21. til 23. august. Her vil man kunne delta på funkisdagen på lørdagen og det vil være et variert opplegg resten av helga med aktiviteter og foredrag.

Kiel-tur: Det har blitt oppretta en reisegruppe som har vært aktiv i

planlegginga av en tur med Kiel-ferga. Datoen blir 16. til 18. oktober. Det blir egenandel på arrangementet på og en aldersgrense på 20 år.

Landsmøte (september): Det er en gjeng ungdom som er i gang med planlegging av et landsmøte. Her kan man diskutere politiske saker og hva NHFU skal mene/gjøre og velge et styre. Det har allerede nå blitt oppretta en valgkomite med Elisabeth Wilhelmsen som leder. Om du allerede nå tenker at du har lyst til å sitte i styret, eller kjenner noen du tenker kan ha lyst, kan du kontakte Elisabeth på: elisabethwilhelmsen@hotmail.com.

Boligkurs (til høsten): Her vil man blant annet få informasjon om Husbankens

regelverk, hvilke rettigheter man har, og tilrettelegging av egen bolig.

I oktober i fjor ble jeg ansatt som ungdomskoordinator for NHFU. Min oppgave er å finne ut av, sammen med dere, hvilke aktiviteter som skal arrangeres og hvordan vi skal jobbe framover. Er du interessert i å bli med, starte opp noe der du bor, eller kanskje bare å vite litt mer, kontakt meg gjerne på 24 10 24 29 eller sissel.eidhammer@nhf.no.

For mer informasjon og oppdatering om hva som skjer «lik» gjerne NHFU på facebook eller ta en titt på www.nhf.no.

JORDEN RUNDT PÅ 8 MINUTTER

ASIATISK GRISERI

Ifølge en ny studie kommer 28 prosent av all plasten som årlig ender opp i verdenshavene, opprinnelig fra Kina.

Også de neste plasseringene innehas av asiatiske land: Indonesia med 10 prosent, Filippinene og Vietnam med 6 prosent hver, og Sri Lanka med 5 prosent. Det betyr at disse fem landene er skyld i nesten halvparten av all plast som forurensar verdenshavene!

TJUKKEN, BOLLEN, FEITEN

Over halvparten av alle katter og hunder i USA er overvektige, melder tidsskriftet The Atlantic. Tjue prosent av disse er sykkelig overvektige. Sørvesten heller til den oppfatning at dette også kan gjelde en del hundefangere, i det de nå slipper å anstrenge seg så mye for å fange dyrene.

NEKTES SKOLEGANG

FN-organisasjonen UNESCO melder at 32 millioner jenter i grunnskolealder ikke har tilgang til, eller nektes å gå på skole!

ØL, ØL OG MINDRE ØL

Tross sine sterke tradisjoner for øl, drikker tyskere mindre øl enn tidligere! De siste tre årene har forbruket blitt redusert med 300 millioner liter.

I 2014 drakk tyskerne 8 milliarder liter øl, mot 8,3 milliarder liter i 2011!

VIN, VIN OG MERE VIN

Kinas vinindustri er i kraftig vekst. Nye tall viser at arealet som brukes til å dyrke vindruer nå er verdens nest største, ifølge Den internasjonale vinorganisasjonen (OIV). Det betyr at Frankrike rykker ned til tredjeplass. Førsteplassen innehas av Spania!

LONG PLAYING

De første LP-platene var laget av vinylplast, og ble presentert i 1948 på hotellet Waldorf-Astoria i New York. De kunne spille i 23 minutter på hver side.

JERNTEPPET

Det var britenes statsminister Winston Churchill som lanserte begrepet Jernteppet. I en tale han holdt ett år etter at andre verdenskrig sluttet, uttalte han blant annet: «Et jernteppe har senket seg fra Stettin (Polen) til Trieste (Italia). Dette regnes som starten på den kalde krigen!

KULEPENN, TANNBØRSTE OG KAFFE

Hele tre epokegjørende oppdagelser blir gjort i året 1938. Frysetørret kaffe kommer

på markedet. Det første nylonproduktet i verden, en tannbørste, blir framstilt av et firma i USA, og to ungarske brødre finner opp kulepennen.

MORGAN KANE

Det er Kjell Hallbing som under pseudonymet Louis Masterson skriver om cowboyen og revolvermannen Morgan Kane. Den første boka i serien heter «Uten nåde» og senere kommer det 82 bøker om Kane.

Dette er den største suksessen i norsk underholdningslitteratur!

DNV

Det Norske Veritas AS

4007 Stavanger

Tlf: 51 50 60 00

www.dnv.com

EN TIGER PÅ tanken?

Bensinprisen er et like yndet samtaleobjekt som været, og visste du at det er særdeles billig å fylle bensin i Norge? Det er mange måter å regne på, og statistikk er som kjent alle løgners mor, men vi er faktisk på lista over de billigste stedene i verden å tanke bilen!

TEKST: ROLF ØSTBØ

De billigste landene

For de fleste regnestykker er det imidlertid viktig å se hvilke forutsetninger som gjelder! I denne sammenhengen blir det altså feil å utelukkende se på kroner og øre når en skal rangere de billigste landene.

Bilbladet Motor presenterte i fjor høst en rangering av de 10 billigste landene i verden å fylle tanken. Kriteriet var gjennomsnittlig dagslønn i de enkelte land, i forhold til bensinprisen.

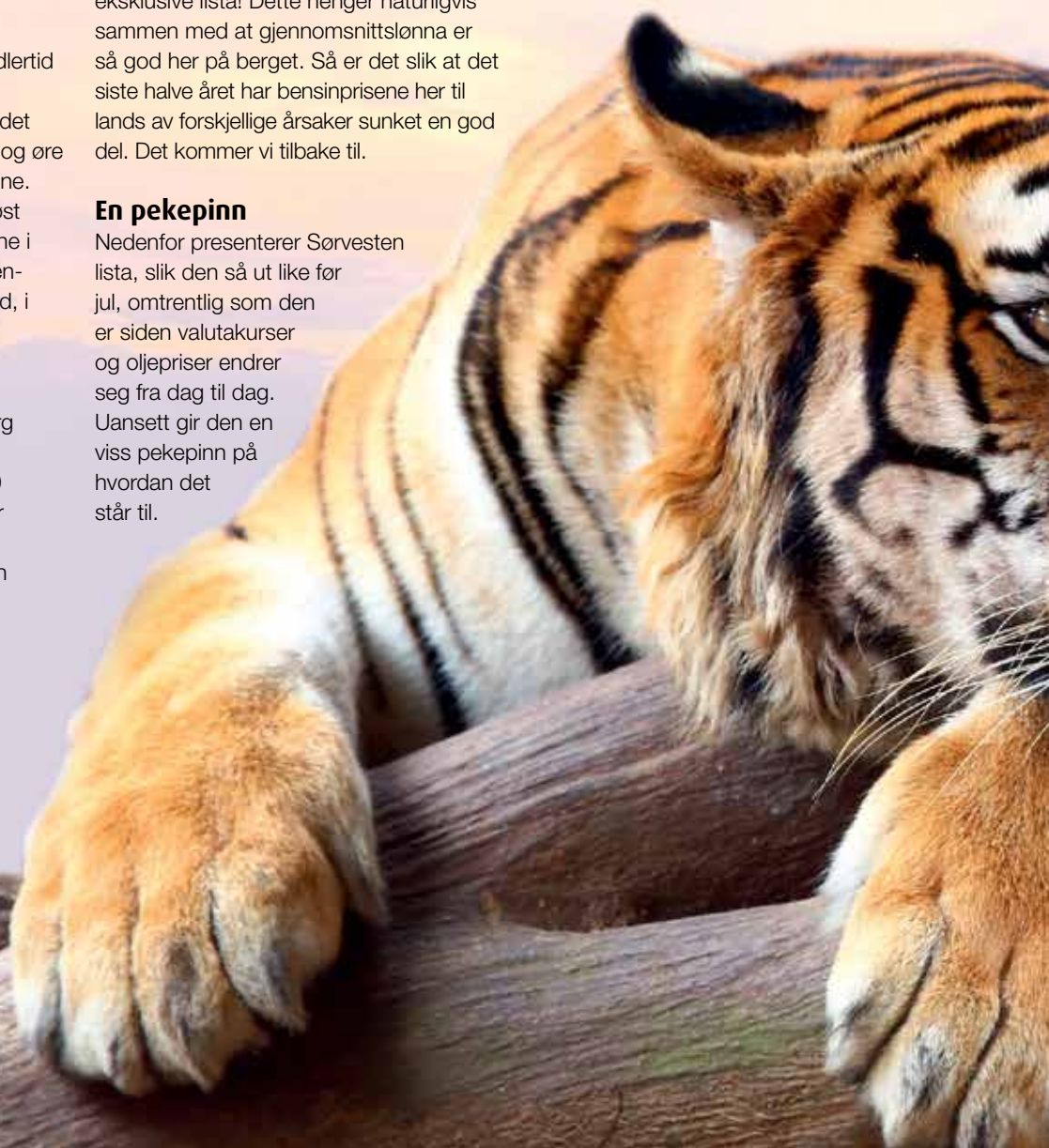
Tro det eller ei

I følge markedsdatabyrået Bloomberg LP, som er spesialister på å betjene finanssektoren, er Norge blant de 10 billigste landene i verden. Til tross for at bensinprisen i fjor høst beveget seg faretruende nær 18 kroner literen

enkelt steder, figurerte vi altså på denne eksklusive lista! Dette henger naturligvis sammen med at gjennomsnittslønna er så god her på berget. Så er det slik at det siste halve året har bensinprisene her til lands av forskjellige årsaker sunket en god del. Det kommer vi tilbake til.

En pekepinn

Nedenfor presenterer Sørvesten lista, slik den så ut like før jul, omtrentlig som den er siden valutakurser og oljepriser endrer seg fra dag til dag. Uansett gir den en viss pekepinn på hvordan det står til.

1. VENEZUELA:

0,03 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 0,07 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 233 kroner

2. KUWAIT:

0,17 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 1,40 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 835 kroner

3. SAUDI ARABIA:

0,17 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 0,80 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 470 kroner

4. FORENTE ARABISKE EMIRATER:

0,38 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 3,00 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 795 kroner

5. LUXEMBOURG:

0,58 prosent av dagslønn
Bensinpris: kr. 12,10 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 2090 kroner

6. USA:

0,65 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 6,44 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 992 kroner

7. AUSTRALIA:

0,83 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 9,10 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 1098 kroner

8. SVEITS:

0,84 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 13 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 1551 kroner

9. CANADA:

0,87 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 7,80 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 900 kroner

10. NORGE:

0,95 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 17 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 1794 kroner
Sørvesten har regnet ut hvor Norge ligger plassert på lista basert på en literpris på 13 kroner. Det viser nesten sensasjonelt at vi hadde blitt rangert på 7. plass etter USA!

NORGE:

0,72 prosent av dagslønn for 1 liter bensin
Bensinpris: kr. 13 pr. liter
Gjennomsnittlig inntekt pr. dag 1794 kroner

ALAN TURING

tragiske skjebne

Kjoler, glamour og takketaler; det er i kortform Oscar-utdelingen i Dolby Theatre i Los Angeles! Årets vinner ble *Birdman*, en film om en fallert skuespiller. Slett ikke overraskende; *Birdman* handler om Hollywood selv, på alle mulige måter!

TEKST: ROLF ØSTBØ

Oscar-juryen, hvis fremste oppgave er å nominere filmer i alle kategorier, består av omtrent 6300 personer fra filmbransjen. Deretter blir de nominerte filmene stemt fram i hemmelighet, før vinnerne blir offentliggjort under den prestisjetunge Oscar-gallaen hvert år i februar.

En bragd

Filmen *Imitation Game* som skildrer Alan Turings arbeid for å knekke *Enigma-koden*, var på forhånd nominert i hele åtte kategorier til årets Oscar. En stor prestasjon i seg selv, og filmen ble til slutt belønnet med prisen for beste tilrettelagte manus. Ekspertene mener imidlertid at det mest betydningsfulle er å bli nominert! Ganske enkelt fordi det er da bransjens egne fagfolk innenfor de forskjellige kategoriene finner fram til beste regissør, skuespiller, fotograf og manuskript, for å nevne noe.

Så i det øyeblikket det ble kjent at *Imitation Game* var nominert i hele åtte kategorier, var det i seg selv en bragd!

For filmens norske regissør var dette helt avgjørende; Morten Tyldum var et helt ubeskrevet blad i Hollywood før denne filmen. Nå vet alle både hvem han er, og endelig hvem filmens hovedperson Alan Turing var.

Enigma

Alan Turing, eller Alan Mathison Turing som var hans egentlige navn, ble født i 1912 i London. Fra han var fem-seks år gammel var det klart at han var i besittelse av helt uvanlige matematiske evner. Han var også privilegert, i den forstand at han kunne studere matematikk, og i 1938 fikk han sin doktorgrad ved Universitetet i Princeton, USA, bare 26 år gammel. Samtidig var andre verdenskrig like rundt hjørnet.

Turing var sammen med flere andre vitenskapsmenn og fagfolk innen teknologi engasjert i arbeidet med å løse de hemmelige tyske krigskodene, og det var spesielt kodene som ble laget av maskinen som ble kalt *Enigma*, som forresten betyr gåte, som utgjorde de alliertes største utfordring. Oppgaven med å knekke kodene til *Enigma* syntes rett og slett umulig!

Benedict Cumberbatch spilte rollen som Alan Turings. Foto: shutterstock.com

Kodeknekkerne

Det var imidlertid en tilfeldighet som satte britene på sporet, takket være menneskelige feil og rutiner som ikke ble fulgt! Etter en tid oppdaget nemlig britene at flere tyske radiooperatører unnlot å stille maskinen på nytt hver dag, slik de hadde ordre om å gjøre. Problemet for de allierte var at *Enigma-maskinen* hadde så mange alternative settinger, at det virket umulig

å løse kodene den sendte ut. For hver bokstav i en tekst fantes det flere milliarder tenkelige kombinasjoner

Derfor jaktet ikke britene bare på *Enigma-maskiner*, men også tidligere settinger som kunne sette dem på sporet med å knekke maskinens koder.

Gjennombruddet

Det store gjennombruddet kom da *Royal Navy*, etter måneder med målrettet arbeid, klarte å redde en oppgradert *Enigma-maskin* fra et forlist militært signalskip, «forkledd» som en tysk tråler! I denne maskinen fant engelskmennene flere uker gamle settinger, samt et par rotor, som i all hemmelighet ble sendt til kodeknekkerne i Bletchley Park (Buckinghamshire, nord for London), der det offisielt var en radiofabrikk.

Anerkjennelsen

Alan Turings innsats i det som hadde skjedd i Bletchley Park under krigen ble fra første dag forsøkt dysset ned av britiske myndigheter, og hans rolle i selve kodeknekkingen ble ikke kjent før hans tragiske skjebne ble offentliggjort på 1970-tallet!

Siden han i 1952 hadde blitt dømt for homofili, og to år senere tok sitt eget liv, satt det langt inne før britiske myndigheter ga ham den anerkjennelsen han alltid

hadde fortjent! Det var først i 2009 det skjedde noe etter at det var blitt igangsatt en kampanje for å få hans navn renvasket!

Daværende statsminister Gordon Browns offisielle unnskyldning til Turing, startet en prosess som endte med at dronning Elizabeth II julaften 2013 kom med en formell benådning av Turing for dommen om såkall grov usømmelighet fra 1952.

Turings tragiske skjebne

Sommerdagen var varm da Alan Turings hushjelp låste seg inn i bygningen i Wilmslow, der den verdensberømte vitenskapsmannen bodde. Inne i leiligheten fant hun Turing død i sengen- på nattbordet lå et halvspist eple. Det var 8. juni 1954, og Alan Turings triste og korte liv var over. Han burde vært en helt, men døde 42 år gammel, fornedret og skandalisert.

To år tidligere hadde han møtt en 19 år gammel gutt, som han etter noen kinobesøk og treff hadde innledet et forhold til. Men denne gutten hadde ikke ærlige hensikter, og det viste seg at han hadde medvirket i et innbrudd i Turings hus. Turing anmeldte dette innbruddet til politiet, noe som ble skjebnesvangert.

Under etterforskningen kom det fram at de to hadde hatt ulovlig sex, og begge ble stilt for retten.

Det forferdelige skjedde; Turing ble kjent

skyldig, og fikk valget mellom fengselsstraff eller kjemisk kastrering. Han valgte det siste, og måtte finne seg i å ta sprøyter med det kvinnelige hormonet østrogen, noe som blant annet gjorde ham impotent. Videre førte dommen til at han mistet sikkerhetsklareringen, noe som gjorde at han måtte gi opp arbeidet han gjorde for myndighetene.

I det lange løp orket han ikke å leve med skammen han var blitt påført, og løsningen ble et eple med cyanid.

Apple

I ettertid har det gått rykter om at Turing regisserte sin død som en scene fra sin favorittfilm *Snehvit* og de syv dvergene, der den onde dronningen dypper et eple i gift.

Et annet rykte ville ha det til at logoen til det mektige datakonsernet Apple er inspirert av det halvspiste eplet som lå på nattbordet ved siden av den døde Turing. Dette ble en gang benektet av Apple-grunnlegger Steve Jobs, med ordene «Gud, vi skulle ønske det var riktig!»

Alan Turings tragedie var at han var homofil. Da hadde det ingenting å bety at hans briljante intelligens hadde bidratt til å redde britene, og resten av verden- «i deres verste time»- da nazi-Tyskland rullet ut sin spektakulære krigsmaskin noen få år tidligere.

SANDNES

Njærheim Rør

- din rørlegger i Rogaland til tjeneste

Tlf. 922 00 477 • www.njaerheim-ror.no

KARMØY

GASSCO

TIME

Jatak

JÆREN TRETEKNIKK

Smørpigen, Kvernalund

Tlf. 51 77 80 30

STAVANGER

Norsk Protein

ressursvennlig gjenvinning - trygge produkter

HAUGESUND

Ekrene Kåre Trafikkskole

5525 Haugesund, Tlf. 52 71 75 66

KARMØY

Haaland & Thuestad AS

Sundv. 22, 4250 Kopervik, Tlf. 52 85 12 55

KLEPP

Jæren Folkehøgskule

4352 Kleppe, Tlf. 51 78 51 00

SOLA

Sunde Hageservice AS

4052 Røyneberg, Tlf. 907 82 208

STAVANGER

Kiropraktisk Klinik AS

4006 Stavanger, Tlf. 51 89 60 55

Du vet best i ditt liv.

Vi er alle unike. Vi ønsker frihet og selvstendighet til å leve livet på egne premisser. Du som har behov for assistanse, vet bedre enn andre hvor mye det betyr. Vi i OptimalAssistanse forstår dette. Vi har gjort det til kjernen i vår BPA-filosofi.

Hos oss er dine ønsker og prioriteringer det aller viktigste. Uansett om BPA er nytt for deg, eller om du allerede har lang erfaring som arbeidsleder, vil OptimalAssistanse legge til rette for at du kan gjøre livet ditt enklere og bedre fremover.

Vi har bestemt oss for å tenke BPA på nytt, i hvert enkelt tilfelle. Vi skreddersyr din BPA-løsning, så mulighetene i ordningen blir best mulig utnyttet for deg, med dine unike prioriteringer og aktiviteter. Kreative løsninger, individuell tilpasning, og personlig oppfølging gjør at våre kunder gir oss toppscore i brukerundersøkelser.*

* Beste leverandør, 5,8 av 6,0 mulige poeng i den offisielle brukerundersøkelsen for Bærum kommune 2013/2014.

OptimalAssistanse jobber utelukkende med BPA. Hos oss møter du dyktige og dedikerte medarbeidere, med mye erfaring og kunnskap.

Vårt mål er å yte deg den beste rådgiving og service du kan få. Vi har personlig oppfølging av både arbeidsledere og assistenter, og er alltid lett tilgjengelig ved alle typer behov og spørsmål.

Husk at det er enkelt å bytte BPA-leverandør hvis du ikke er helt fornøyd i dag. Ta kontakt for en prat om mulighetene med BPA hos oss.

www.optimalassistanse.no
post@optimalassistanse.no
Tlf: 69 12 96 00

OptimalAssistanse
Bedre og mer personlig BPA

FREMMEKRIGER

-og smilefjes på japansk

Da Språkrådet kåret *fremmedkriger* til årets ord i 2014, var det med bakgrunn i at terrorforskere hadde behov for et nytt og mer presist begrep for et fenomen i sterk utvikling.

TEKST: ROLF ØSTBØ

En del av dagligspråket

En *fremmedkriger* er altså en person som reiser til fremmede land for å ta del i krigshandlinger. Ikke på vegne av sitt eget land, men først og fremst på grunn av personlig overbevisning. Eksisterende begrep som frontkjemper, leiesoldat eller frivillig var derfor ikke helt dekkende.

Da det etterhvert viste seg at antallet fremmedkrigere var større enn først antatt, og medieinteressen enorm, var veien fra forskningsartikkel til avisenes spalter kort, og ordet ble snart en del av dagligspråket. Årets ord var altså ikke et spesielt hyggelig ord å kåre, men på en 3. plass på lista er *emoji*, noe så sjeldent som et japansk låneord. Det skal jeg komme tilbake til!

Internett- og teknologiord

Professor Gisle Andersen, Norges Handelshøyskole, som de siste sju årene har utarbeidet ti på topplisten sammen med Språkrådet, sier at flere av de siste årenes mest populære ord dreier seg om teknologi. I 2011 fikk vi ordet *strømming*, fulgt av *strømmetjeneste* året etter, og fra 2013 var det *internett-* og *teknologiord* som dominerte listen!

Kanskje ikke så rart, Norge er tross alt verdensleder i bruk av nettbaserte tjenester og teknologiske nyvinninger. Men til syvende og sist er det mediens bruk av nye ord som gjør at de eventuelt havner på lista!

Krav til ord som blir vurdert av Språkrådet er at de skal være relativt nye, fungere på norsk og trolig vil bli etablert i språket. Bare tiden vil vise om det siste kriteriet slår inn, men en fellesnevner er at ord først dukker opp i mediene ved sjeldne anledninger før det eventuelt etablerer seg i språket. I så måte er *fremmedkriger*, som først dukket opp i norske avisspalter i 2010, illustrerende for dette!

*Smørkris*e som sto på lista over nye ord i 2011 har også overlevd. Julebaksten var i fare, og mens resten av Europa sto til knærne i gjeldskrise og eurokrise, var det smørkrisen som typisk nok opptok oss!

For ordens skyld; i 2014 sviktet de norske langrennsløperne på et par distanser i Sotsji-OL. Da var det smørkrisen, men det er en helt annen historie, for det er tross alt forskjell på *Bremyk* og *Swix*.

Gittercelle

Imidlertid kan vi slå fast at de siste årenes toppord som *svineinfluensa* (2009) og *nave* (2012) definitivt har etablert seg i språket vårt!

Gittercelle er også et ord fra fjorårets liste som ble lagt merke til. Da ekteparet Moser ble tildelt nobelprisen i medisin, var det med ett noen faguttrykk som skulle gjøres begripelig. Prisvinnerne hadde oppdaget et posisjoneringssystem, et slags indre GPS i hjernen. Edvard og May-Britt Moser klarte å synliggjøre dette ved å vise hvilke nerveceller som var aktive når forsøksdyrene (rotter) var på bestemt punkt i et heksagonalt (sekskantet) mønster. Rottenes mentale kart avtegnet seg som et gitter, derav ordet *gittercelle*!

Tross alt fungerer *gittercelle* bedre enn engelske *grid cell*, eller blandingvarianten *gridcelle*.

Emoji

Faktisk bruker vi nordmenn mange japanske ord i språket vårt! Emnene er flere, men kampsport, krig og mat og underholdning går igjen, og jeg tenker på mer enn karate og karaoke!

Emoji er et av ordene som havnet på Språkrådets liste over nye ord i fjor; dette er også et japansk ord. Emoji beskriver symboler som smilefjes, hjerter og tommel opp eller ned, og er mye brukt i tekstmeldinger og i sosiale medier.

Japanske ord som *sushi* og *sashimi* er vi

blitt fortolige med, noe vi ikke var da den første sushibaren ble forsøkt etablert i Norge. Mattilsynet kom på besøk og forlangte at fisken skulle stekes før servering! *Sushi* betyr marinert ris og *sashimi* er fisk kuttet i biter. Men direkte oversatt fra japansk betyr sushi «det er surt». Det er heller ikke feil å nyte risvinen sake, som ganske enkelt betyr alkohol, til sushi'en!

Tallkryssordet *sudoku* kommer også fra Japan, og betyr direkte oversatt tall (su) og én eller alene (doku). Soyasaus, *shoyu*, betyr saltet saus. Det kan ha vært nederlenderne som i sin tid brakte soyaen med til Europa og transitterte (overførte) ordet.

Begreper som *taifun* (stor vind) og *tsunami* (havnebølge) har vi også «adoptert» fra japansk, og her er noen til: *karate*, *judo*, *kendo* og *sumo*, *kamikaze* og *samurai*.

Ti på topp-listen

Fremmedkriger ble som nevnt årets ord i 2014, og foruten allerede nevnte *gittercelle* og *emoji*, var følgende ord på lista for 2014: *Viral* (det som sprer seg raskt på nettet), *stordata* (fornorskningen av det engelske ordet big data), *mobilmakke* (en lidelse for dem som sitter for lenge krokrygget over mobilen), *pøbelgran* (gran som utgjør en miljøtrussel fordi den blir plantet utenfor sitt naturlige vekstområde), *luseskjørt* (oppheng som skal verne oppdrettsmerder mot lakselus), *ståhjuling* (batteridrevet, selv-balanserende kjøretøy på to hjul) og *deleøkonomi/ delingsøkonomi* (distribusjon av varer og tjenester på nett). Men det er altså først om noen år vi vet hvor mange av de ti ordene på fjorårets liste som har etablert seg i språket!

Kilder: Språknytt 1-2015

Gisle Andersen/ Ole Våge: Fagfolk som ordsmedar (art.)

STORD

Sunnhordland Lufthavn AS
Sørstokken, 5410 Sagvåg
Tlf. 53 40 37 00

Pb. 344, 5402 Stord
Tlf. 53 40 30 30
Fax. 53 40 30 31
post@jentespranget.no
www.jentespranget.no

VI ER HER.

SPV

 SparebankenVest

ODDA

**Skarsmo Mat og
Hyttesevice AS**

5763 Skare
Tlf. 53 64 51 11 • Fax. 53 64 39 06

OSTERØY

90 90 25 25 .NO
OSTERØY TAXI

www.osteroytaxi.no

**YX Valestrandsfossen
Osterøy Servicesenter**

Småland, 5281 Valestrandsfossen • Tlf. 56 39 41 86

**Byggmester
Amund Lone AS**
www.bygglone.no

Maskinentreprenør

Ole Markussen og Sønner AS

5283 Fotlandsvåg
Tlf. 97 53 18 43

ETNE

SØK

Skånevik Ølen Kraftlag

Tlf. 53 77 13 00 • post@sok.no • www.sok.no

MODALEN

**KNUT FARESTVEIT
RØR & SVEIS**

• SANITÆR- OG INDUSTRIRØRLEGGING
• NYBYGG OG REHABILITERING
• BADEROMSØBLER OG -UTSTYR
• AVLØPSRENSANLEGG
• HUS OG HYTTER
• VÅTROMSKURS

TLF./FAKS 56 59 97 07
Mobil 901 82 524
FARESTVEIT - 5729 MODALEN

KVINNHED

Skjelnes Ent. AS G & H

5472 Seimsfoss, Tlf. 53 48 01 80

LINDÅS

Hope Magne A/S

5954 Mongstad, Tlf. 56 16 76 50

OSTERØY

Hansen & Eknes AS

5282 Lonevåg, Tlf. 56 39 00 08

STORD

Haga Mat AS

5407 Stord, Tlf. 53 40 43 00

TOTAL

ALF

Arbeidsmiljøskaddes Landsforening

HBF

Handikappedes Barns Foreldreforening

LARS

Landsforeningen for Ryggmargskadde

LFN

Landsforeningen for Nakkeskadde

LFPS

Landsforeningen for Polioskadde

LFS

Landsforeningen for Slagrammede

LKB

Landsforeningen for Kvinner med
Bekkenleddsmerter

AMC

Landsforeningen for Arthrogryposis Multiplex Congenita

NASPA

Norsk forening for Arvelig- Spastisk Paraparese/- Ataksi

Fotfeilforeningen

STYRTE FATTIGKASSEN MED JERNHÅND

Sara Marie Berge ble født i 1877, og i løpet av oppveksten ble hun godt kjent med fattigdomsproblemene i Stavanger. I 1910 ble hun, 33 år gammel, ansatt ved byens Forsorgskontor; på folkemunne kalt Fattigkassen.

TEKST: ERLING JENSEN

Det var ingen lett oppgave Sara fikk; hun skulle forvalte penger til nærmere 6000 mennesker som var uten arbeid. Overfor Stavanger kommune gjorde hun en utmerket jobb og sparte kommunen for mange utgifter.

Som et mareritt

De fattige i byen opplevde imidlertid Sara Berges sparekniv og spionvirksomhet som et mareritt. I 1932 var omtrent 15 prosent av Stavangers befolkning avhengig av forsorgsstøtte. Selv om det var nesten umulig å få arbeid på den tiden, bestemte Justisdepartementet likevel at støtten skulle være så lav at den skulle presse folk i arbeid. Fattigstyret i Stavanger ble pålagt å kreve forsorgspengene helt eller delvis tilbakebetalt av de fattige. Det skulle også holdes nøye kontroll med dem som fikk hjelp av Forsorgskontoret i Stavanger.

Angiveri- og spionsystem

Sara Berge opererte med et angiveri- og spionsystem overfor dem som måtte ty til hjelp fra Forsorgskontoret.

Hun hadde medhjelpere som rapporterte for henne, og som fikk ekstra fordeler som takk for hjelpen. En av dem var *Såbe Nelli*, som ofte var å se i Nedre Holmegaten ved *Tou Bryggeri* sitt ølutsalg. Om en av de forsorgsunderstøttede kjøpte øl, ble dette straks rapportert til Sara. Også sjåførene ved *Frue Meieri* som leverte melk hadde ordre om å rapportere til Forsorgskontoret hvis de merket at noen av dem som mottok støtte hadde tilfeldige jobber.

Nådeløse Sara Berge

En mann med egen inntekt og arbeid hadde

kjøpt en fløtekake til seg og familien. Da han senere ble arbeidsløs søkte han om forsorgsstøtte. Han fikk imidlertid blankt avslag med begrunnelsen: Hadde man råd til fløtekake så hadde man ikke behov for forsorgsmidler.

Maktmennesket Sara Berge viste liten empati overfor de menneskene hun var ansatt for å hjelpe. Om hun oppdaget noen av de fattige på bussen, pekte hun på dem og sa: *Du har goe bein å gå på!* Det var ikke lov for dem som mottok støtte å ta bussen.

Hvis Sara oppdaget noen av sine klienter i kinokøen, ble også støtten inndratt.

Svarte kister

Hun ydmyket sine klienter og behandlet dem som om deres fattigdom var selvforskyldt. Hun forlangte også at fattige skulle gravlegges i svarte kister slik at alle kunne se hvem som betalte for begravelsen. Hun mente at ydmykelsen hadde en oppdragende effekt på dem som mottok forsorgshjelpen, og den virket avskrekkende på arbeidsskye individer.

Arbeiderpartilederen og legen Eyvin Dahl hadde innlegg i avisen *1ste Mai* hvor han skrev at det aldri ville bli ordnede forhold ved Forsorgsvesenet før Sara Berge ble fjernet. Men Sara Berge ble tatt i forsvar både av borgermester Middelthun og Stavanger Aftenblad, og fikk dermed beholde jobben sin.

Samfunnsrefseren Lende

Lars H. Lende, sto i mellomkrigstiden fram som en samfunnsrefser i Stavanger. Alt for barna var *Lendens* slagord, og for å nå fram med sitt budskap brukte han klovnens metoder med fantasifulle kostymer og påfunn.

I 1929 ble det avholdt et møte i byen og Forsorgsvesenet var tema. *Lenden* benyttet her anledningen til å fyre av en ironisk kraftsalve mot fattigkassen generelt, og Sara Berge spesielt!

Lars H Lende: Kampen mot forsorgsvesenet

Kvinner og mænd! Eg vil fysisst få lov å takka dokker for det atte dokker har vore så elskverdige å komma her i kveld for å hørna på meg, og spesielt vil eg få lov å takka na Sara Berge for det atte hu møtte opp, det vise atte hu ikkje tar meg så nauden så eg e...

Når eg som emne har valgt forsorgsvesenet, så e det for det atte eg e blitt så forarga øve adle kånene så går å tigge der nere. Eg synes atte når de fysissta gifta seg, så konne de velga mannfolk så de slapp å fø på. Se på meg for eksempell! For dokkor trur vel

Sara Berge døde i 1946, 73 år gammel.

ikkje atte det e mennene så går og tigge, å nei då, den bissnissen øvelade de te kånene. Men sjøl kan de sidde rundt i smughålene å drikka på øl. Nei Sara, nå må der renskas opp i sydrehaugen! Eg foreslår at me sedde i gang et kursus for kånene for å lera de opp te å bruga kjevlå. Når de har trent seg et par dager på bokseballane i Turnhallen, så går de hjem å banke mennene sine.

Når mennene e halvdaue, leie me ambulansen te doktor Dahl, og sende de opp i Losje Frisinn for å laga avholdsfolk av de. Når de så te syvende og sist e konfirmerte der, transportere me de inn på verkstedet mitt, så ska eg lera de å arbeida. De kan få maden hos meg, eg sko alltids skraba någen sydrer samem. Vegeslønna sende eg te kånene. For e det ikkje forargeligt å tenka på; at her går me å betale skatt i dyre dommar for å fø på de kjokke, lade svinå på forsorgsvesenet! Ja, du må kje misforstå meg, Sara, det va kje deg eg meinte denne gongen....

Og så snakke de om å senda folk på nødsarbeid, når de ikkje legge to pinnar i kross. Jo, det e sant, kver kveld skrabe de mosen og spindelvet av hakkene sine... Men eg seie det, atte mesteparten av de karane sko vore på Opstad. Der konne de sedda de te å lima fast nye halar i gamle trehestar. Så va de iallefall sikre på at halen og blei gammale før han kom på hesten. Tingen e den, ser dokkor, atte der e altfor mangen lade folk her i byen... Ja, det va nå meiningå at me sko ha ein diskusjon her i kveld, men eg synes atte eg har framlagt alt så tydeligt og klart, at der e kje någe å diskutera, så eg trur me seie takk for oss. Ja, det e sant Sara, eg får vel de 25 kronene i forsorgsbidrag så du lofte meg?

Norges Handikapforbund Sørvest - alfabetisk lokallagsliste

ALF HORDALAND

v/Fred Gunnar Eide
99 35 88 86
fgu-eid@online.no

HBF HORDALAND

v/Jørgen Titlestad
41 56 49 16
hordaland@hbf.no

HBF ROGALAND

v/Mette Aske
954 92 002
mette.aske@lyse.net

HORDALAND POLIOLAG

v/Liv Grethe Markussen
481 26 667
livgmar@online.no

ROGALAND POLIOLAG

v/Kjell Inge Bringedal
90 91 75 22
kbrin@haugnett.no

LARS HORDALAND

v/Marius Loftheim
55 31 22 64
loftheim@gmail.com

LARS ROGALAND

v/Geir Inge Sivertsen
917 77 639
ginsive@online.no

LFA HORDALAND

v/Gisle Hagenes
90 66 56 42
gihage@online.no

LFN HORDALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

LFN ROGALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

LFS HORDALAND

v/Hans Henrik Tøsdal
91 86 60 74
hans@avantic.no

LFS ROGALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

LKB HORDALAND

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

NHF BERGEN

v/Astrid Veland
95 83 34 12
astridveland@hotmail.com

LKB ROGALAND

v/Inger Marie O Tjøstheim
91 77 10 29
ingermot@lyse.net

NHF BØMLO

v/Elsa Ingunn Kvarven
412 59 806
asbjorg.husevik@bomlo.kommune.no

NHF HÅ

v/Hallgeir Grødeland
90 05 95 64
halgroed@online.no

NHF KARMØY

www.nhfkarmoy.no
v/Kjell Inge Bringedal
90 91 75 22
kbrin@haugnett.no

NHF KLEPP OG TIME

v/Sissel Løchen
919 19 771
nhf.klti@lyse.net

NHF MELAND

v/Anne-Berit Kolås
56 17 08 06
kokolaas@online.no

NHF NORD-ROGALAND

v/Åse Kallevik
918 11 714
aas-kall@online.no

NHF OS

v/Rita Samdal
959 46 647
r.samdal@live.no

NHF SANDNES

v/Per Langeland
482 430 46
plangel2@online.no

NHF STAVANGER

v/Anne Marie Auestad
90 60 07 39
am.auestad@getmail.no

NHF STORD

v/Regionkontoret
95 02 65 26
nhf.soerwest@nhf.no

NHF ULVIK

v/Björg Midtbø
56 52 63 42

NHF VOSS

v/Torstein Sausjord
957 92 195
bjoergho@online.no

NHF ØYGARDEN

v/Magne Rossnes
951 12 634
magross@online.no

NHFU SØRVEST

v/Aleksander Petersen
41 10 69 70
alep@online.no

KONTAKTPERSONORDNING

LFA ROGALAND

v/Jorunn Svanevik
95 11 51 92
josvane@haugnett.no

KVINNHERRAD KOMMUNE

v/Nils Magne Kloster
906 72 839
nilsmagne.kloster@knett.no

OSTERØY KOMMUNE

v/Aksel Låstad
901 89 528
aksla119@online.no

RANDABERG KOMMUNE

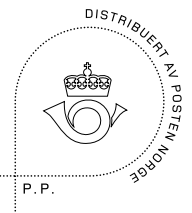
v/Tone Edvardsen
911 13 403
tone.edvardsen@broadpark.no

SOLA KOMMUNE

v/Per Åge Øglænd
975 29 601
ogland@netcom.no

B ØKONOMI
ÉCONOMIQUE

NORGE

P.P.

Returadresse:
Norges Handikapforbund Sørvest
Postboks 93 Nesttun, 5852 Nesttun

Wellness Spa

Walk-in boblebad!

Dette unike utendørs spabadet som er et Walk-in bad gir en god massasjeopplevelse som er flott for eldre, funksjonshemmede eller bevegelsehemmede.

Det tilgjengelige badekarområdet er utstyrt med håndtak, intern gripebar, sklisikkert gulv og seter. Et rustfritt stålhandtak på boblebadets overflate er alltid innenfor rekkevidde, uansett om man går inn eller ut. Dette er veldig praktisk og vil være til veldig god hjelp. Det er patentert to-dørs designet. Den patenterte dual døren som med enkel håndtering holder det vanntett. Det har en god størrelse som sikrer at man kan gå inn og ut enkelt og trygt.

Pris for medlemmer

99 999,-

Ikke medlem: 129 999,-

www.wellnesspa.no

post@wellnesspa.no

Mob: 93 84 55 77